

KVALITETSDEKLARATION

Konjunkturstatistik över vakanser

Ämnesområde
Arbetsmarknad

Statistikområde
Vakanser och arbetslöshet

Produktkod
AM0701

Referenstid
2023, kvartal

Innehåll

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	4
1.2.1 Objekt och population	4
1.2.2 Variabler	5
1.2.3 Statistiska mått	7
1.2.4 Redovisningsgrupper	7
1.2.5 Referenstider	7
2 Tillförlitlighet	7
2.1 Tillförlitlighet totalt	7
2.2 Osäkerhetskällor	7
2.2.1 Urval	8
2.2.2 Ramtäckning	9
2.2.3 Mätning	9
2.2.4 Bortfall	11
2.2.5 Bearbetning	11
2.2.6 Modellantaganden	12
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	12
3 Aktualitet och punktlighet	12
3.1 Framställningstid	12
3.2 Frekvens	12
3.3 Punktlighet	13
4 Tillgänglighet och tydlighet	13
4.1 Tillgång till statistiken	13
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	13
4.3 Presentation	13
4.4 Dokumentation	13
5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet	13
5.1 Jämförbarhet över tid	13
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	15
5.3 Sammanvändbarhet i övrigt	16
5.4 Numerisk överensstämmelse	16
Allmänna uppgifter	16
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	16
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	16
C Bevarande och gallring	17
D Uppgiftsskyldighet	17
E EU-reglering och internationell rapportering	17
F Historik	17
G Kontaktuppgifter	17

Statistikens kvalitet

1 Relevans

Statistiken belyser utvecklingen i antalet lediga jobb på hela arbetsmarknaden uppdelat per sektor. Syftet med undersökningen är att beskriva efterfrågan på arbetskraft både branschvis och regionalt. För näringslivet redovisas såväl antal lediga jobb som antal vakanser uppdelat på bransch, storleksklass och region. För offentliga förvaltningen och hushållens icke-vinstdrivande organisationer (HIO), redovisas statistiken på riksnivå. Statistiken bidrar med viktig information om förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Statistiken har som syfte att kvartalsvis belysa rådande efterfrågan på utnyttjad arbetskraft (vakanserna), antal lediga jobb, samt storheternas utveckling över tid. Förutom hela arbetsmarknaden redovisas statistiken även separat för näringsliv och offentlig förvaltning. Statistiken bidrar med viktig information om förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

Statistiken om lediga jobb används bland annat för att belysa arbetsmarknadens funktionssätt. Vakanser, den delen av lediga jobb som är obemannade och kan tillsättas omedelbart, ger information om den akuta arbetskraftsbristen.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Förhållandet mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft utgör den teoretiska grunden för hur arbetsmarknaden är uppbyggd. Genom att mäta variabeln vakanser (*obemannade lediga jobb som kan tillsättas omedelbart*) får vi information om den akuta bristen på arbetskraft, och vakanser definieras på ett sätt som är konsistent med antalet arbetslösa i arbetskraftsundersökningen (AKU). Med hjälp av dessa två variabler går det att beskriva utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Det finns också ett behov att belysa arbetsmarknadens funktionssätt, det kanske mest kända instrumentet i detta sammanhang är UV-kurvan (eller Beveridge-kurvan), som visar hur arbetslöshet ("unemployment") och lediga jobb ("vacancies") utvecklas tillsammans under en konjunkturcykel. Förändringar i antal lediga jobb är således ett användbart verktyg för prognosmakare av olika slag.

Även arbetsmarknadens effektivitet är av intresse, där antal lediga jobb och vakanser i förhållande till antal anställda utgör den så kallade rekryterings- respektive vakansgraden, vilka mäter rekryteringsaktiviteten och därmed rörligheten på arbetsmarknaden.

En bidragande faktor till arbetsmarknadens rörlighet är den så kallade matchningseffektiviteten. Att studera matchningen på arbetsmarknaden är en viktig del i arbetsmarknadspolitiken. Genom att SCB mäter lediga jobb – och dessutom kan relatera lediga jobb till nyanställningar – kan man redovisa

genomsnittlig rekryteringstid, som är ett grundläggande mått på matchningseffektivitet.

Konjunkturstatistik över vakanser används bland annat av Regeringen, Riksdagen, Konjunkturinstitutet, Riksbanken, Arbetsförmedlingen, Eurostat samt universitet och fristående forskare.

1.2 Statistikens innehåll

Statistiken utgörs av skattade värden för lediga jobb och vakanser, uppgifterna avser hela kvartalet.

Antal lediga jobb redovisas uppdelat per sektor för hela arbetsmarknaden, övriga variabler redovisas enbart för näringslivet.

1.2.1 Objekt och population

Urvalsramen består av de verksamheter i SCB:s Företagsdatabas (FDB) som är registrerade som aktiva och som har en eller fler anställda. Rampopulationer uppdateras två gånger per år utifrån aktuella objektbestånd och uppgifter i FDB. Rampopulationen stratifieras därefter efter näringsgren och storleksklass.

Undersökningen använder sig av två målpopulationer. Målpopulationen för verksamheter inom näringslivet består av arbetsställen, medan målpopulationen för verksamheter inom offentlig förvaltning och hushållens icke-vinstdrivande organisationer består av juridiska enheter.

Observationsobjektet inom näringslivet är därmed företagets arbetsställe. Observationsobjekt inom offentlig förvaltning och hushållens icke-vinstdrivande organisationer är istället juridisk enhet¹. Undersökningens målpopulation av juridiska enheter består av ideella organisationer, myndigheter, kommuner, landsting och övriga offentligt finansierade företagsformer, medan målpopulationen av arbetsställen består av arbetsställen tillhörande företag med ett eller flera arbetsställen, där det bedriver sin(a) verksamhet(er).

Undersökningens primära målobjekt är en verksamhet vilken på ett eller annat sätt bidrar till Sveriges ekonomi och där behov av arbetskraft kan uppstå. Alla verksamheter drivs av ett företag eller en organisation, varför i praktiken just dessa utgör undersökningens målobjekt. Alla målobjekt tillsammans bildar undersökningens målpopulation.

Intressepopulationen för konjunkturstatistiken över vakanser utgörs av företag med arbetskraftsbehov som för närvarande eller på sikt inte kan tillfredsställas med verksamhetens befintliga resurser. Företag med denna typ av arbetskraftsbehov utgör därmed undersökningens intresseobjekt.

Eftersom behovet av arbetskraft bara kan uppstå i någon form av verksamhet som i sin tur bedrivs i någon företagsform, bedöms undersökningens målpopulation täcka dess intressepopulation väl. Lediga jobb kan dock rent teoretiskt uppstå även inom verksamheter som vid tidpunkten för avgränsningen av rampopulationer inte har några anställda och exkluderas därmed ur rampopulationen. Motsvarande situation kan uppstå även på

¹ För fullständig definition av objekten arbetsställe och juridisk enhet se FDBs [variabelbeskrivning](#).

grund av att registerinformationen om antal anställda inte är aktuell eller felaktig. Gällande principer för avgränsning av rampopulationer exkluderas med andra ord potentiella arbetsgivare, vilket innebär att de lediga jobb, som eventuellt uppstår inom dessa verksamheter inte räknas med i den redovisade vakansstatistiken. SCB har dock idag inte kunskaper om storleken på eventuell underskattning av antalet lediga jobb inom dessa delar av målpopulationen.

Observationsobjektet inom näringslivet (arbetsställe) överensstämmer helt med motsvarande målobjekt. För aktörer inom andra sektorer innebär den valda typen av observationsobjekt (juridisk enhet) vissa begränsningar i regional och branschvis redovisning av statistikuppgifter.

Den ekonomiska företagsstatistiken står inför stora förändringar från och med referensår 2022.

Under flera decennier har stora, oftast multinationella, företag i allt större utsträckning utvecklat mer komplexa organisationer för sin verksamhet, och det har fått konsekvenser för statistiken. Genom förändringen kan vi producera mer relevant statistik av högre kvalitet.

Inför referensår 2023 har det skett förändringar av den juridiska enheten (JE) och arbetsställeenheten (AE). Detta kan få konsekvenser för statistiken, främst på grund av mer omfattande kodning av hjälpverksamhet i företagsregistret. Hjälpkodning görs av enheter som endast verkar internt inom ett företag (eller en koncern) och vars tjänster inte säljs på en öppen marknad. Det gäller främst holdingbolag, fastighetsbolag och huvudkontor, men även enheter inom andra branscher kan förekomma. Enheter som hjälpkodas får i stället samma bransch som den enhet de betjänar och värdet på vissa variabler sätts till noll.

Mer information finns på SCB:s webbplats (www.scb.se), under rubriken Det ekonomisk-statistiska systemet (scb.se).

1.2.2 Variabler

Observationsvariabler är antal lediga jobb för näringslivet och offentlig förvaltning. För näringslivet samlas dessutom en fördelning av de lediga jobben in enligt nedan:

- a) lediga jobb som är obemannade och där bemanning önskas på redovisningsdagen (*vakanser*)
- b) lediga jobb som är obemannade och där bemanning önskas efter redovisningsdagen
- c) lediga jobb där avgående medarbetare bemannar det lediga jobbet
- d) lediga jobb som tillfälligt bemannas av vikarie, behovsanställd eller annan tillfälligt anställd
- e) lediga jobb som tillfälligt bemannas av konsult eller personal från bemanningsföretag

En av anledningarna till att de lediga jobben i insamlingen ska fördelas enligt ovan är att det anses ge bättre kvalitet för vakanserna (a ovan) som är en av målvariablerna.

Målvariablerna för en undersökning är inte alltid observerbara, i vilket fall skillnader kan förekomma mellan variabler man önskar beskriva och de

faktiskt observerade variablerna. Detta gäller ej *konjunkturstatistik över vakanser*, där målvariablerna för undersökningen är antal lediga jobb för näringslivet och offentlig förvaltning samt antal vakanser för näringslivet.

Lediga jobb redovisas uppdelat per sektor för hela arbetsmarknaden, vakanser redovisas enbart för näringslivet.

Lediga jobb: Antalet lediga jobb totalt vid mättillfället avser tjänster till vilka arbetsgivaren har påbörjat extern rekrytering av en medarbetare men ännu inte tillsatt någon. Med extern rekrytering avses rekrytering som inte är begränsad till företaget. De lediga jobben delas upp i bemannade och obemannade lediga jobb.

Vakanser: Vakanser avser obemannade lediga jobb som kan tillträdas omedelbart. Variabeln vakanser ger information om den akuta bristen på arbetskraft och definieras på ett sätt som är konsistent med antalet arbetslösa i arbetskraftsundersökningen (AKU). Med hjälp av dessa två variabler går det att beskriva utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Undersökningens intressevariabler är de mått som beskriver efterfrågan på arbetskraft. Dessa definieras som målstorheterna antal lediga jobb och vakanser. Av dessa storheter kan ytterligare variabler härledas och intressevariablerna för undersökningen kan därför, förutom lediga jobb och vakanser, även sägas vara de härledda variablerna rekryteringsgrad, vakansgrad samt genomsnittlig rekryteringstid.

Rekryteringsgrad: Rekryteringsgrad definieras som antalet lediga jobb i förhållande till antalet anställda i respektive redovisningsgrupp. Detta är ett relativt mått där antalet lediga jobb normaliserats för antalet anställda inom redovisningsgruppen. Ju högre rekryteringsgrad, desto större är rekryteringsaktiviteten. Skälet till denna redovisning är att antalet lediga jobb tenderar att öka med antalet anställda inom redovisningsgruppen.

Vakansgrad: Vakansgraden definieras som antalet obemannade lediga jobb i förhållande till antalet anställda i respektive redovisningsgrupp. Vakansgraden visar relativt brist på arbetskraft. Ju högre vakansgrad, desto högre är den relativa bristen på arbetskraft.

Genomsnittlig rekryteringstid: Genomsnittlig rekryteringstid definieras som antalet lediga jobb i relation till antalet nyanställningar. Då SCB mäter antalet nyanställningar genom den Kortperiodiska sysselsättningsstatistiken (KS) på de arbetsställen som ingår i Konjunkturstatistiken över vakanser (KV), kan detta mått erhållas. Antal lediga jobb utgörs av antalet lediga jobb en viss mättdag i månaden. Antal nyanställningar utgörs av antalet personer som har anställts under hela månaden. Kvartalsresultat estimeras som ett kvartalsgenomsnitt för de månader som ingår i kvartalet. Genomsnittlig rekryteringstid kan tolkas som mått på matchningseffektivitet på arbetsmarknaden.

Vi har krav från Eurostat på att lämna uppgifter om lediga jobb och antal anställda uppdelat per bransch (NACE 2). Eurostat tar själva fram rekryteringsgraden (andel lediga jobb av antal anställda) utifrån de rapporterade uppgifterna.

1.2.3 Statistiska mått

Merparten av statistiken utgörs av beräknade värden på statistiska storheter så som *total* (med *antal* som vanligaste variant), *summa* och *kvoter* (med *medelvärde* och *andel* som specialfall). Dessutom beräknas statistikens osäkerhet med hjälp av skattade standardavvikelser.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Statistiken avseende antalet lediga jobb redovisas för hela arbetsmarknaden uppdelat på sektor, där sektorindelningen sker enligt nomenklaturen INSEKT 2014. Statistiken avseende näringslivet redovisas för flera olika gruppindelningar. Dessa definieras av:

- arbetsställets näringsgren på avdelningsnivå (enligt SNI2007), totalt 13 grupper
- storleksklass efter antal anställda, totalt 5 grupper och
- region (enligt NUTS2), totalt 8 grupper.

1.2.5 Referenstider

Statistikuppgifterna avser hela kvartalet. De utgör medeltal av uppgifter för de månader som ingår i kvartalet (kvartalsmedeltal). Uppgifterna för en månad avser en dag i mitten av månaden.

Referenstider för rampopulationen, eller med andra ord för det populationsbestånd som ligger till grund för statistiken avseende kvartal två och tre är februari månad samma år som referenskvartalet avser (år t). För årets fjärde kvartal och första kvartal nästföljande år (år $t+1$), är rampopulationens referenstid augusti månad i referenskvartalet.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Statistiska undersökningar är alltid behäftade med viss osäkerhet. Vid bedömning av hur olika osäkerhetskällor påverkar statistiken från en undersökning skiljer man på slumpmässig osäkerhet, som enligt statistisk teori orsakar beräkningsbar osäkerhet hos de skattade resultaten, och osäkerhet som uppstår på grund av systematiska fel vilka påverkar resultaten i en viss riktning. Med total osäkerhet avses osäkerheten som inkluderar både den slumpmässiga osäkerheten och effekten av systematiska fel.

I avsnitt 2.2 *Osäkerhetskällor* görs en genomgång av dessa källor och bedömning av deras konsekvenser för den redovisade statistiken görs.

2.2 Osäkerhetskällor

De osäkerhetskällor som bedöms ha störst betydelse för tillförlitligheten i Konjunkturstatistik över vakanser är:

- Urval, vars bidrag till osäkerheten beror på att endast ett urval och inte hela målpopulationen har undersökts
- Bortfall, vars förekomst bidrar till osäkerheten genom att skattningarna måste göras på mindre mängd information än vad den ursprungliga urvalsstorleken avsåg

- Mätning, där problem främst beror på att frågor eller svar missförstås.

Den första faktorn bidrar till skattningarna med slumpmässig osäkerhet, medan de två sistnämnda med osäkerhet i form av systematiska fel. Det är svårt att ange hur tillförlitligheten påverkas av eventuella systematiska fel (skevhet).

En mätteknisk studie gjordes 2013 där man genomförde kognitiva intervjuer där huvudsyftet var att få veta hur uppgiftslämnarna (ul) hämtar fram uppgifterna, om det föreligger några problem med att förstå och besvara de efterfrågade uppgifterna samt hur instruktioner och begrepp uppfattas. Studien visade att de flesta tyckte blanketten var enkel att fylla i och var föredömligt kort, de som hade problem att fylla i blanketten var företag inom bemanningsbranschen. Hur stor påverkan detta har på den totala statistiken är dock svårt att uttala sig om.

2.2.1 Urval

Rampopulationen för näringslivet stratifieras efter näringsgren (63) och storleksklass efter antal anställda (5), medan rampopulationen för offentlig förvaltning och hushållens icke-vinstdrivande organisationer stratifieras efter sektorstillhörighet (4) och storleksklass efter antal anställda (5). Stratifieringen delar upp rampopulationer i 313 respektive 15 strata varifrån ett urval av objekt görs. Inom näringslivet och hushållens icke-vinstdrivande organisationer inkluderas dock alla ramobjekt med fler än 100 anställda i urvalet. Inom offentlig förvaltning dras urval endast från strata med färre än 50 anställda inom kommunal sektor och färre än 300 anställda inom staten, medan alla övriga, större ramobjekt alltid inkluderas i urvalet.

Urvalsförfarandet är i ett sannolikhetsurval av typen stratifierat obundet slumpmässigt urval (OSU).

I syfte att lätta företagens uppgiftslämnarbörda byts utvalda arbetsställen successivt ut enligt gällande rotationsprinciper baserade på den s.k. JALES-metoden.

I undersökningen för första kvartalet år 2023 uppgår urvalet för näringslivet till 14 551 arbetsställen. Motsvarande urvalsstorlek för offentlig förvaltning och hushållens icke-vinstdrivande organisationer är 1 552 juridiska enheter. I totalundersökta strata inom näringslivet uppgår antalet arbetsställen till 4 179. För offentlig förvaltning och hushållens icke-vinstdrivande organisationer utgörs urvalet av 691 juridiska enheter.

Den slumpmässiga osäkerheten, beroende på att undersökningen är baserad på ett urval, redovisas i form ett konfidensintervall. Dessa beräknas och publiceras i anslutning till skattningen av respektive parameter. Skattningen av de redovisade målstorheterna med respektive osäkerhetsfel, sker med hjälp av en s.k. GREG-estimator (General Regression Estimator), där uppgifter om antalet anställda i SCB:s företagsregister används som hjälpinformation.

För totalt antal lediga jobb är den relativa osäkerhetsmarginalen cirka 3-4 procent.

2.2.2 Ramtäckning

Urvalsramen består av samtliga verksamheter i SCB:s Företagsdatabas (FDB) som är registrerade som aktiva med minst en anställd. Rampopulationer uppdateras två gånger per år utifrån aktuella objektbestånd och uppgifter i FDB. Rampopulationen stratifieras därefter efter näringsgren och storleksklass.

Företagspopulationen är relativt dynamisk då det kontinuerligt bildas nya objekt, samtidigt som några av de befintliga objekten slås samman, delas upp eller upphör. Förändringar som uppstår i målpopulationen men inte avspeglas i undersökningens rampopulation kan leda till att täckningsbrister i form av under- och övertäckning i rampopulationen uppstår. Dessa i sin tur kan leda till att skattningar av målparametrar blir behäftade med bias. Objektbestånden och egenskaper för objekt tillhörande vakansstatistikens rampopulationer uppdateras två gånger per år, dessa ligger sedan till grund för produktion av statistiken som avser efterföljande två kvartal.

Övertäckningen utgörs av objekt som inte längre uppfyller gällande definitionen för målobjekt, t.ex. avvecklade företag eller företag som inte längre har några anställda. Utvalda objekt som vid mättillfället utgör övertäckning, bidrar till statistiken med nollvärden. Detta innebär att de förutom sig själva även representerar ett antal andra övertäckningsobjekt som finns inom rampopulationen och på sätt minskar risken för överskattning av undersökningens målstorheter. Övertäckningen inom näringslivet uppgick under fjärde kvartalet 2022 till 2,4 procent och 4,2 procent för offentlig förvaltning och HiO.

Undertäckning kan utgöras av verksamheter som vid tidpunkten för avgränsningen av rampopulationerna inte har några anställda beroende på att registerinformationen inte är aktuell eller felaktig, och därmed exkluderas ur rampopulationen.

2.2.3 Mätning

Med mätfel menas skillnaden mellan det observerade värdet och det efterfrågade sanna värdet, som antas finnas.

Från de utvalda objekten insamlas uppgifter om de ovan beskrivna variablerna vilka avser förhållanden gällande en angiven arbetsdag i mät månaden. Den angivna arbetsdagen är alltid onsdagen i mitten av mät månaden. Uppgifterna samlas in via en elektronisk blankett i SCB:s insamlingsverktyg SIV. E-post skickas ut med inloggningsuppgifter i slutet av redovisningsmånaden. Postenkät erbjuds som alternativ i vissa fall. Uppgiftslämnaren har sedan cirka en månad på sig att svara på undersökningen.

Objekt i totalt undersökta strata ingår i undersökningen varje månad. Utvalda objekt i urvalsundersökta strata, fördelas däremot slumpmässigt inom respektive stratum i tre lika stora delar, där varje tredjedel svarar för en månad i kvartalet. På detta sätt uppnås bättre representativitet av kvartalets alla månader genom den erhållna svarsmängden.

Mätinstrumenten med tillhörande instruktioner återfinns i sin helhet som bilagor till dokumentationen i Statistikens framställning(Staf), vilken finns tillgänglig på SCB:s webbplats.

Som i alla undersökningar med enkäter kan felaktiga svar på frågorna förekomma på grund av missförstånd, tidsbrist eller bristande engagemang hos uppgiftslämnaren. En mätteknisk studie gjordes 2013 där man genomförde kognitiva intervjuer med huvudsyftet att få veta hur uppgiftslämnarna (ul) hämtar fram uppgifterna, om det föreligger några problem med att förstå och ta fram de efterfrågade uppgifterna samt hur instruktioner och begrepp uppfattas. Studien visade att de flesta tyckte att blanketten var enkel att fylla i och var föredömligt kort, de som hade problem att fylla i blanketten var företag inom bemanningsbranschen. För de inkomna uppgifter som faller ut som fel inom mikrogranskningen återkontaktas i de allra flesta fall uppgiftslämnaren av insamlingsenheten för att kontrollera uppgiften. Detta anses inte påverka den totala statistiken i särskilt stor utsträckning.

Skattningar av årliga förändringar i de målstorheter som skattas inom ramar för konjunkturstatistik över vakanser är en viktig konjunkturindikator, varför dessa har stort informationsvärde för statistikens huvudanvändare. De redovisade estimaten för årliga förändringsskattningar blir dock mycket sällan signifikanta eller har orimligt stora konfidensintervall, vilket innebär att de statistiskt sett saknar något informationsvärde. Dock gör SCB en bedömning att dessa estimat, trots sin bristande precision i vissa fall kan ha ett visst värde för användare. Det kan t.ex. gälla vid sammanvändning av vakansstatistikens resultat med andra källor som mäter förändringar på arbetsmarknaden, efterfrågan på arbetskraft eller konjunkturutvecklingen. En annan aspekt som man tar hänsyn till vid bedömning av informationsvärdet i icke-signifikanta skattningar är att det kan höjas genom att utöka jämförelseperioden till t.ex. en tvåårsperiod. Det är inget som görs inom ramar för ordinarie produktion, men SCB kan bistå med stöd för den intresserade. Problemet med icke-signifikanta förändringsskattningar har studerats inom produkten under en längre tid och tros bottna huvudsakligen i två orsaker, dels målvariablernas natur (eller närmare bestämt dess sannolikhetsfördelning), dels det faktum att det är mycket svårt att med hög precision mäta så små förändringar som det oftast handlar om i fallet med vakansstatistiken. Den förstnämnda faktorn, målvariablernas specifika sannolikhetsfördelning, kan i viss mån hanteras genom specialanpassningar av undersökningens design och bearbetningsprocesser, medan den andra snarare är ett axiom och endast kan hanteras genom att utöka mängden information som används för att beskriva det aktuella fenomenet (förekomst av vakanser/lediga jobb). SCB arbetar kontinuerligt med att förbättra, förnya och förfina de metoder som används för produktion av Sveriges officiella statistik och har under åren testat flera alternativ i syfte att komma till rätta med rådande problematik med icke-signifikanta förändringsskattningar inom vakansstatistiken. Dessa insatser har dock hittills inte lett till tillräckliga förbättringar av tillförlitligheten för att motivera byte av nuvarande metod, men detta arbete fortgår. Som tidigare nämnt kan mätfel ge upphov till systematiska fel (bias) men det är svårt att ange hur tillförlitligheten påverkas av sådana eventuella skevheter.

2.2.4 Bortfall

Svarsbortfall, vanligen förkortat till bortfall, uppstår när värde på en eller flera variabler i en undersökning inte kan hämtas in. Saknas alla värden för ett observationsobjekt, är det frågan om objektsbortfall; saknas enbart vissa värden, handlar det om partiellt bortfall.

Det föreligger lagstadgad skyldighet att lämna de av vakansstatistiken efterfrågade uppgifter till SCB. I Svensk författningssamling (SFS 2001:99, 2001:100) finns detta reglerat. Juridiska personer som ej fullgjort sina skyldigheter kan därmed föreläggas med och tilldömas vite.

De åtgärder som vidtas för att minska bortfallet är utsändning av påminnelsebrev. Innan information om deltagande i undersökningen skickas ut till berörda uppgiftslämnare kontrolleras raminformation med avseende på adressändringar och objektens aktivitetsstatus mot aktuellt situationsregister, och relevant information uppdateras vid behov.

Inga substitutioner² eller imputeringar³ görs med anledning av objektsbortfall. För de objekt som ingår i undersökningen varje månad beräknas kvartalsmedelvärdet utifrån de inkomna svaren och om bortfall förekommer på enskilda månader baseras beräkning av medelvärdet på de inkomna månaderna istället.

När bortfall uppstår görs ett antagande om att bortfallet är slumpmässigt inom stratum. Skulle det inte gälla innebär det dels att den redovisade statistiken inte kan generaliseras till hela målpopulationen, dels att den i viss mån kan vara behäftad med bias, dvs. systematiska fel. Det har dock inte gjorts några studier som kontrollerat antagandets hållbarhet och hur bortfallet påverkar vakansstatistiken.

Under fjärde kvartalet 2022 uppgick det ovägda bortfallet inom näringslivet till 14,0 procent av de utvalda arbetsställena. Inom offentlig förvaltning och hushållens icke-vinstdrivande organisationer var bortfallet 5,8 procent.

Bortfallet är störst i de minsta företagen och här föreligger en risk för systematiska fel. I de största företagen förekommer i princip inget bortfall.

Partiellt bortfall förekommer inte.

2.2.5 Bearbetning

Den största delen av uppgifterna kommer in till SCB i elektronisk form, varför manuell registrering av uppgifterna inte sker i någon större utsträckning.

Inför publiceringen genomför SCB kontroller av de insamlade uppgifterna för att hitta och om möjligt korrigerera eventuella fel som skulle kunna ha en snedvridande effekt på statistiken. De inkomna uppgifterna granskas allteftersom de kommer in. Detta med hjälp av maskinella granskningskontroller där de inkomna uppgifterna i huvudsak jämförs mot föregående periods värden för samma objekt och gränsvärden som är framtagna utifrån erfarenheter från tidigare undersökningsomgångar. Vid ett mistänkt felaktigt variabelvärde tas kontakt med uppgiftslämnaren som

² Ersättning av ett uteblivet svar med svar från ett annat objekt.

³ Antagandet om hur objektet skulle ha svarat.

antingen bekräftar den tidigare lämnade uppgiften eller lämnar en ny, upprättad uppgift.

Misstämmer i den information som finns i rampopulationen och den faktiskt gällande vid referenstidpunkten kan leda till att vissa svarsvärden kan ses som mycket extrema och riskerar snedvridda skattningar av målstorheter där de bidrar. Därför kontrolleras statistikunderlagen med avseende på förekomst av extrema värden och vid upptäckt hanteras dessa observationer manuellt, vanligtvis genom att skapa ett s.k. outlier strata genom att enbart låta de aktuella objekten representera sig själva i urvalet. Denna princip bygger på antagandet om att de uppmärksammade företeelserna är unika och att det i populationen inte finns andra objekt som uppvisar motsvarande beteende, dvs. att dessa objekt inte är representativa för andra objekt i sitt ursprungliga stratum.

Efter att materialet har granskats, skattas och härleds målstorheterna med hjälp av observationsvariablerna. Vid beräkning av statistikvärden tas även tillhörande osäkerhetsintervall fram. Alla beräkningar görs av SCB:s skattningsprogram CLAN, vilket verkar för att risk för beräkningsfel ska elimineras.

Den kvarstående osäkerheten som kan uppstå i samband med olika bearbetningar och som kvarstår efter dessa hanteringar, bedöms vara försumbar, i alla fall på totalnivå.

2.2.6 Modellantaganden

Säsongrensning av tidsserier i vakansstatistiken sker via den metod som är inbyggd i ett standardprogram (X12-ARIMA) som används på SCB för detta ändamål. Metoden innebär tillämpning av tidsserieanalys som grund för trendcykel- och säsongkomponentskattning. I Konjunkturstatistik över vakansers säsongrensning antas att alla tidsserier, utan att transformeras, följer en ARIMA-modell.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Endast slutlig statistik redovisas.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

Resultaten publiceras cirka sex veckor efter mätkvartalets utgång.

3.2 Frekvens

Uppgifterna samlas in både månadsvis och kvartalsvis. De med 100 eller fler anställda inom näringslivet, inom statlig sektor och inom hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt de med 50 eller fler anställda inom kommunal sektor samt alla i landstingssektorn rapporterar in uppgifter varje månad. Övriga rapporterar in uppgifter för en slumpvis vald månad i referenskvartalet. Konjunkturstatistik över vakanser redovisas kvartalsvis med ett snitt av de ingående månaderna i referenskvartalet, vilket innebär fyra publiceringstillfällen per år.

3.3 Punktlighet

Undersökningen framställs enligt publiceringsplanen. Datum för planerade publiceringar hittas i publiceringskalendern för Sveriges officiella statistik på SCB:s webbplats⁴.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Statistiken publiceras kvartalsvis och finns att tillgå på SCB:s webbplats. Resultaten från konjunkturstatistiken över vakanser finns även i Sveriges statistiska databaser (SSD).

Varje kvartal levereras statistikuppgifter till Eurostat, på deras hemsida finns statistik tillgänglig för alla länder som ingår i job vacancies (<http://ec.europa.eu/eurostat/web/labour-market/job-vacancies>).

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

Utöver Konjunkturstatistik över vakanser som utgör del av Sveriges officiella statistik och publiceras på SCB:s webbplats, kan intresserade även, mot en avgift, beställa specialbearbetningar av primärmaterialet. På all statistik som levereras på beställning tillämpas aktiv sekretess.

Kvartalsfiler från och med kvartal 3 år 2000 finns lagrade hos SCB i PC-miljö. Forskare, utredare m.fl. kan efter prövning få tillgång till avidentifierat material för egen bearbetning.

4.3 Presentation

Tabeller och tidsseriediagram publiceras på SCB:s webbplats (<http://www.scb.se/am0701/>) och elva tabeller finns publicerade i SSD.

Kvartalsvisa leveranser till Eurostat innehåller även säsongsrensade skattningar av målstorheter.

4.4 Dokumentation

Statistikens kvalitet beskrivs i innevarande dokument. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i Statistikens detaljerade innehåll (i MetaPlus) som finns på SCB:s webbplats. Där beskrivs alla variabler och värdemängder m.m. Dokumentationen finns på www.metadata.scb.se. Klicka dig fram med hjälp av namnet på Register, Registervariant och Registerversion som finns angivna i ovanstående tablå. Hur statistiken har tagits fram finns beskrivet i dokumentet Statistikens framställning (Staf). All dokumentation går att nå via SCB:s webbplats.

5 Jämförbarhet och sam användbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

De kvartalsvisa undersökningarna har genomförts med samma definitioner sedan starten, det tredje kvartalet år 2000. Sedan första kvartalet år 2001 ingår även offentlig sektor i undersökningen.

⁴ http://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Publiceringskalender/ (Hämtad 2017-05-24)

Från och med tredje kvartalet 2004 har hjälpinformationen som används under skattningsförfarandet en ny struktur. Detta kan medföra en viss nivåskillnad gentemot tidigare skattningar. I uppgifterna för jämförelsekvartalet har den nya strukturen använts.

Inför andra kvartalet 2006 ändrades designen på undersökningen för offentlig sektor då observationsobjekt ändrades från arbetsställe till juridisk enhet. Detta kan påverka nivån på det redovisade antalet lediga jobb och vid jämförelser av statistikuppgifter för offentlig sektor med referenstid innan och efter andra kvartalet 2006 bör man ha detta i åtanke. Förändringen innebar även att det för offentlig sektor inte längre samlas in uppgifter om de lediga jobben är bemannade eller obemannade. Därmed går det inte att härleda antalet vakanser för offentlig sektor från och med andra kvartalet 2006.

Statistiken redovisas bl.a. efter standard för svensk näringsgrensindelning (SNI), vilken även är anpassad efter den europeiska standarden (NACE). Från och med första kvartalet 2009 har en ny version av denna klassificering, SNI 2007, införts. Omläggningen till den nya näringsgrensindelningen har medfört att antalet redovisningsgrupper har ökat. Vid jämförelse med tidigare resultat bör detta hållas i åtanke.

Från och med andra kvartalet 2015 förändrades redovisningen av statistiken. De traditionella benämningarna privat och offentlig sektor blev uppdelade i tre sektorer - näringslivet, hushållens icke-vinstdrivande organisationer och offentlig förvaltning. Detta beror på att standarden för institutionell sektorindelning (INSEKT 2014) reviderats och anpassats till ENS 2010 (det europeiska systemet för national- och regionala räkenskaper). En konsekvens av detta är att tidsserierna bryts för privat sektor, i Statistikdatabasen finns nya tabeller skapade med början från andra kvartalet 2015. De gamla tabellerna kommer att finnas kvar under rubriken "Äldre tabeller som inte uppdateras".

Sammantaget är bedömningen att jämförelser över tid för lediga jobb och vakanser kan göras från 2001K1 och framåt i privat sektor/näringslivet när det gäller totalen, per region och per storleksklass. Näringsgrensindelningen ändrades från SNI 2002 till SNI 2007 fr.o.m. 2009, vilket innebär att jämförelse när det gäller näringsgren kan göras från perioden 2009K1 och framåt.

Offentlig förvaltning har genomgått en del förändringar (se ovan) som kan påverka nivåerna för både denna sektor och totalen för samtliga sektorer, men från perioden 2006K2 är jämförelser för lediga jobb möjliga för såväl offentlig sektor som totalen för alla sektorer.

Under första kvartalet av 2020 började covid-19 spridas i Sverige och i världen. Under den här perioden kunde produktteamet *ej* observera ett ovanligt högt bortfall. Det bör dock nämnas att en viss grad av övertäckning kan förekomma till följd av t.ex. företag som gått i konkurs under tidsperioden (se avsnitt 2.2.2 om övertäckning). Under den efterföljande pandemi-perioden (2020K1-2021K4) har ett allt högre bortfall av totalundersökta objekt kunnat observeras. Detta bortfall kompenseras dock genom imputering.

Från och med 2021K2 använder konjunkturstatistik över vakanser en ny hjälpinformation, det handlar om information som används för avgränsning

av rampopulationen, stratifiering och i skattningsförfarandet. Förändringen innebär att årsmedelvärde ersatt uppgiften om antal anställda på ett företag vid en enskild tidpunkt. Detta har medfört konsekvensen att undersökningens rampopulation minskade med cirka 20 procent, vilket förklaras av att färre mindre företag nådde upp till gränsvärdet på 1 anställd och uteslöts därmed från rampopulationen. Tillgången till månatliga skattedeclarationer på individnivå, som ligger till grund för härledning av den nya hjälpinformationen, möjliggör dock för undersökningen att kompensera för de jobb som kan uppstå inom den delen av målpopulationen där mätningen av antal lediga jobb och vakanser inte sker, det vill säga bland företag med färre än 1 anställd enligt det nya årsgenomsnittsmåttet. Kompensationen görs under antagandet om att lediga jobb och vakanser bland arbetsställen med färre än 1 anställd uppstår i samma omfattning som bland arbetsställen med 1 till 5 anställda.

Sammantaget innebar förändringen av hjälpinformationen en marginell ökning av antal redovisade lediga jobb och vakanser (med cirka en procent) vilket ej bedömts vara tillräckligt stort för att motivera ett tidsseriebrott.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Statistiken redovisas bl.a. uppdelad på 13 branschgrupper vilka skapas utifrån branschstandarderna Svensk Näringsgrensindelning (SNI 2007). SNI 2007 har EU:s näringsgrensstandard NACE⁵ rev. 2 som bas. Även den regionala indelningen är anpassad efter EU:s NUTS standard.

Från och med andra kvartalet 2015 förändrades redovisningen av statistiken. De traditionella benämningarna *privat* och *offentlig* sektor blev uppdelade i tre sektorer - *näringslivet*, *hushållens icke-vinstdrivande organisationer (HIO)* och *offentlig förvaltning*. Denna förändring stör statistikens jämförbarhet mellan sektorerna. Genom att addera statistikvärden för näringsliv och hushållens icke-vinstdrivande organisationer, kan dock resultat för den tidigare redovisningsgruppen *privat sektor* erhållas och resterande del av nuvarande offentlig förvaltning kommer då att utgöra den redovisningsgrupp som tidigare innefattade *offentlig sektor*.

Sammantaget är bedömningen att jämförelser för grupperna region och storleksklass i privat sektor kan göras från perioden 2001K1. Näringsgrensindelningen ändrades från SNI 2002 till SNI 2007 fr.o.m. 2009, vilket innebär att jämförelse för dessa grupper kan göras från perioden 2009K1.

Sektorindelningen ändrades 2015K2, men bedömningen är att förändringen inte påverkar antal lediga jobb inom sektorerna särskilt mycket. Det tillkom en ny sektor, hushållens icke-vinstdrivande organisationer, och för denna sektor finns bara uppgifter från perioden 2015K2. Offentlig sektor/offentlig förvaltning har genomgått en del förändringar (se ovan) som kan påverka nivåerna för denna sektor, men från perioden 2006K2 är jämförelser för lediga jobb möjliga för offentlig sektor.

⁵ Nomenclature Générale des Activités dans les Communautés Européennes

När jämförelser mellan grupper i privat sektor/näringslivet görs med avseende på variablerna lediga jobb och vakanser bör de normaliserade variablerna rekryteringsgrad respektive vakansgrad användas. Detta för att antal lediga jobb och vakanser ökar med storleken på grupperna, ju fler anställda inom gruppen desto fler lediga jobb. Därför är de relativa måtten rekryterings- och vakansgrad, där hänsyn tas till antal anställda, ett bättre mått än antal.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Undersökningen Kortperiodisk sysselsättningsstatistik ingår i samma urval som Konjunkturstatistik över vakanser, därmed kan variablerna antal anställda och nyanställningar användas för att beräkna måtten rekryteringsgrad, vakansgrad och genomsnittlig rekryteringstid, se avsnittet 1.2.2.

Variabeln vakanser ger information om den akuta bristen på arbetskraft och definieras på ett sätt som är konsistent med antalet arbetslösa i arbetskraftsundersökningen (AKU). Med hjälp av dessa två variabler går det att beskriva utbud och efterfrågan på arbetskraft.

Lediga jobb finns inte i någon annan undersökning på SCB. Arbetsförmedlingen har statistik om lediga jobb och är de enda som kan jämföras med Konjunkturstatistik över vakanser, men Arbetsförmedlingens statistik täcker bara in de lediga jobb som anmäls till dem och de har heller inga uppgifter på den del av de lediga jobben som vi kallar vakanser (se avsnitt 1.2.2).

5.4 Numerisk överensstämmelse

Inga brister har noterats vad gäller den numeriska överensstämmelsen mellan olika statistikvärden.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Statistiken är officiell och tillhör (SOS).

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt Statistiska centralbyråns föreskrifter (SCB-FS 2016:17) om kvalitet för den officiella statistiken.

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 24 kap. 8 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). Vid behandling av personuppgifter, dvs. information som direkt eller indirekt kan hänföras till en person som är i livet, gäller lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt EU:s dataskyddsförordning (2016/679) (GDPR).

C Bevarande och gallring

En kopia av all statistikredovisning i form av rapporter, böcker och statistiska meddelanden (SM) som getts ut som trycksak eller redovisats som pdf-dokument förvaras hos Kungliga biblioteket och levereras till Riksarkivet.

För inkomna pappersblanketter gäller en gallringsfrist på två år.
Bevarandebehov under utredning.

D Uppgiftsskyldighet

Skyldighet att lämna uppgifter föreligger enligt lagen om den officiella statistiken, SFS 2001:99 och SCB:s föreskrifter, SCB-FS 2003:15.

E EU-reglering och internationell rapportering

EU-reglering finns (*Regulation (EC) 453/2008, Regulation (EC) 1062/2008, Regulation (EC) 19/2009*) och fungerar som rekommendationer för hur undersökningarna bör genomföras. Beslut har fattats om en gemensam europeisk vakansundersökning. Syftet med denna är att utveckla en gemensam metodologi för att säkerställa konsistens mellan respektive lands vakansundersökning.

Rapporteringen till Eurostat består av antal lediga jobb från Konjunkturstatistik över vakanser och antal anställda från systemundersökningen Kortperiodisk sysselsättningsstatistik. Utifrån dessa båda variabler tar Eurostat fram rekryteringsgrad (andel lediga jobb av antal anställda) som används för att kunna göra jämförelser mellan olika länder. Data levereras både orensat och säsongsrensats uppdelat på bransch (NACE 2).

Kraven på rapportering har inte påverkat statistiken.

F Historik

Konjunkturstatistik över vakanser finns från och med tredje kvartalet år 2000. Den har sedan dess genomgått en rad förändringar, vilka beskrivs närmare i avsnittet 5.1 Jämförbarhet över tid.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska Centralbyrån
Kontaktinformation	Konjunkturstatistik över vakanser
E-post	ftgsys@scb.se
Telefon	010-479 50 00 (Statistikservice)